

Krönika publicerad i Miljöaktuellt, januari 2001

Kan vi konsumera oss till en hållbar livsstil?

Det fanns en tid då den som pratade om livsstilsfrågor ansågs radikal, udda och lite skrämmande.

Idag älskar företrädare för myndigheter och näringsliv att sitta på miljökonferenser och betona betydelsen av livsstilsfrågor. Livsstil har blivit liktydigt med konsumtionsstil. Miljöfrågans lösning handlar om att "utvidga marknadssegmentet miljö".

Visst finns det utrymme för medvetna konsumenter att påverka. Man kan välja miljömärkta varor i butiken, sortera sopor, åka kollektivt, osv. Men det väcker frågor. För det första: Vad är det för ett samhälle som är uppbyggt så att de individer som tar ansvar för miljö och framtid blir ekonomiskt bestraffade genom högre levnadskostnader, borde det inte vara tvärtom istället? För det andra: Räcker "grön konsumtion" för att skapa ett hållbart samhälle i globalt perspektiv?

Om det inte räcker, vilket blir då nästa steg? Smarta ekonomer som vill rädda både tillväxten och miljön föreslår att vi ska övergå till att konsumera tjänster och upplevelser istället för materiella ting. Vad sägs om virtuella resor, som ett sätt att hushålla med koldioxidkvoten?

Det viktiga tycks vara att vi har *någonting* att konsumera. Låt det vara mat, utbildning, vård, underhållning, naturupplevelser, symboler, identiteter, relationer... Men ju fler upplevelser som blir varor på en marknad, desto hårdare fångas vi i konsumtionens fälla av meningslöshet och rastlöshet. Jag har svårt att se hur vi ska kunna konsumera oss till en hållbar livsstil.

En hållbar livsstil kan däremot växa fram ur människors djupa längtan efter att få energi och uppmärksamhet över till sådant som är verkligen viktigt i livet; längtan efter att leva i ett mänskligt tempo istället för i maskinernas och marknadens tempo; längtan efter att lita till sin egen skapande förmåga; längtan efter verklig gemenskap såväl med andra människor, som med jorden; längtan efter att våga dra konsekvenserna av de egna insikterna ...

Begreppet *Frivillig enkelhet* är en direktöversättning av engelskans *Voluntary Simplicity* och är ett av flera ord för att beteckna en modern, växande livsstilsrörelse som finns i flertalet industriländer. "Enkelhet" antyder att det första steget handlar om att ha sinnesnärvaro nog *att välja bort*. Att välja bort

det som drar uppmärksamhet och kraft från att leva ett autentiskt liv. Mindre prylar att läsa bruksanvisningar till, reparera, oroa sig för, och betala av. Mindre utmattande informationsbrus.

Människor som inspireras av Frivillig enkelhet lever lättare på jorden, inte som en uppoffring utan som ett resultat av sökandet efter ett mer meningsfullt liv där omsorg om jorden blir en självklarhet.

Är samhället en karusell som snurrar allt fortare? Hur många är de fartkänsliga människor som har sinnesnärvaro nog att kliva av? Hur många blir istället brutalt utslungade, utbrända?

Att erfara utbrändhet är att betala ett högt pris. Hoppingivande är samtidigt det faktum att allt fler människor får en anledning att stanna upp och ställa sig de väsentliga frågorna medan tid är att låta livet ta en ny inriktning.

Låt oss vara vaksamma mot användningen av ordet livsstil i betydelsen konsumtionsstil och marknadslösningen på miljöproblemen. Vi som gläder oss åt att ordet livsstil förekommer allt oftare i debatten, måste bli mer alerta när avsikten endast är att friskriva politiska och ekonomiska makthavare från ansvar för hur spelplanen ser ut.

Hillevi.Helmfrid@privat.utfors.se